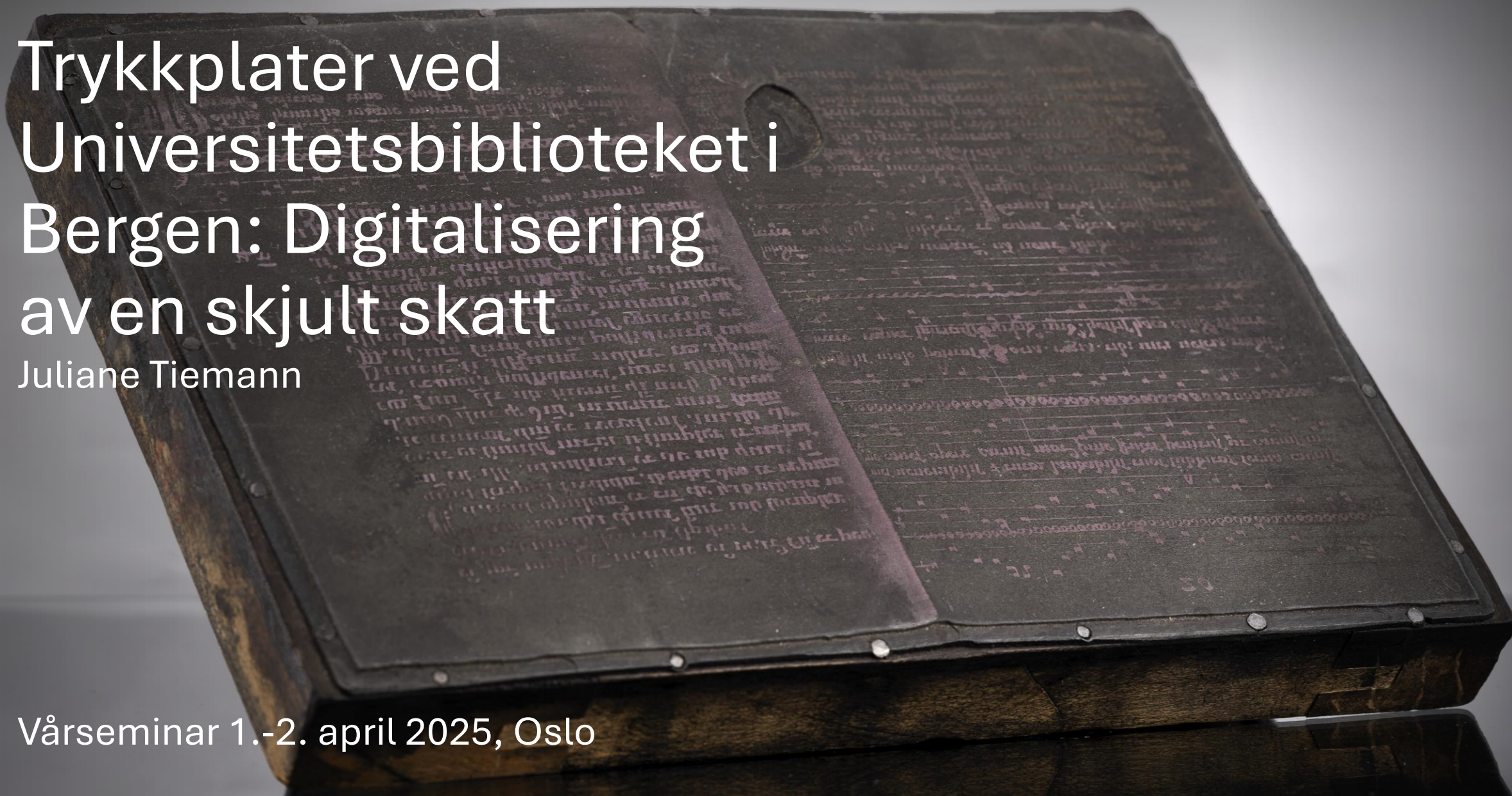

Trykkplater ved Universitetsbiblioteket i Bergen: Digitalisering av en skjult skatt

Juliane Tiemann

Vårseminar 1.-2. april 2025, Oslo

Samling av trykkplater

- Inneholder hovedsakelig motiver av manuskripter og middelalderbrev fra Norge
- Tilhører Språksamlingene
- Manglende informasjon om arkivering og historisk dokumentasjon (prosjekt 2024-2025)

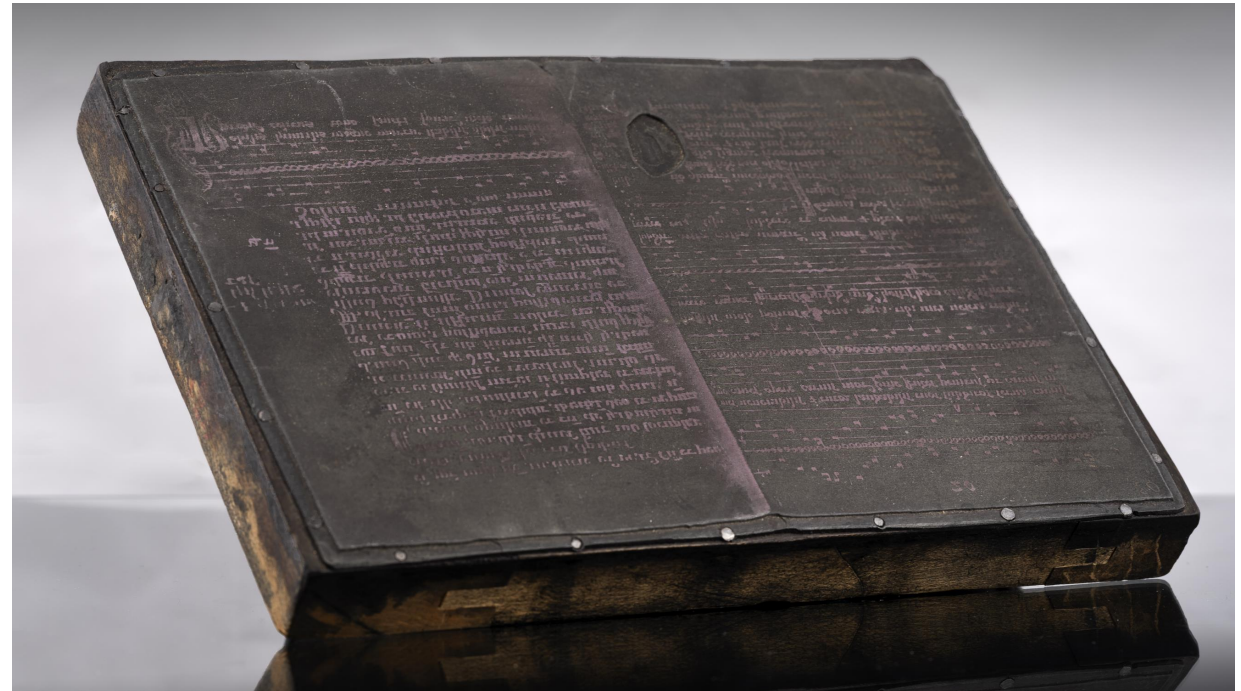

Foto: Morten Heiselberg, Billedsamlingen, UiB

Trykkplate M2

Språksamlingene

Fotoer: Kristin Kjos, Språksamlingene, UiB

Innhold

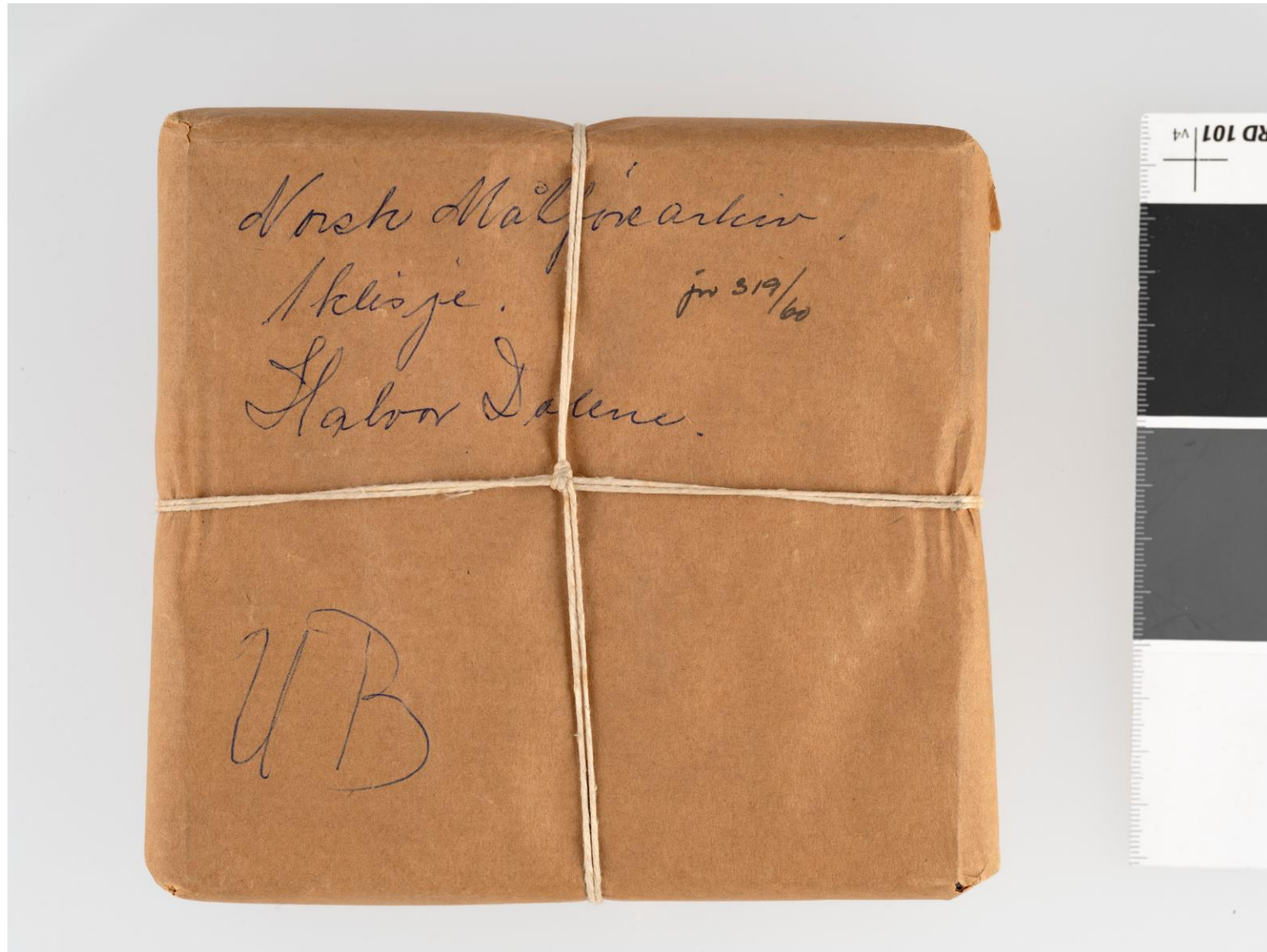

Foto: Morten Heiselberg, Billedsamlingen, UiB

Trykkplate M1

Innhold

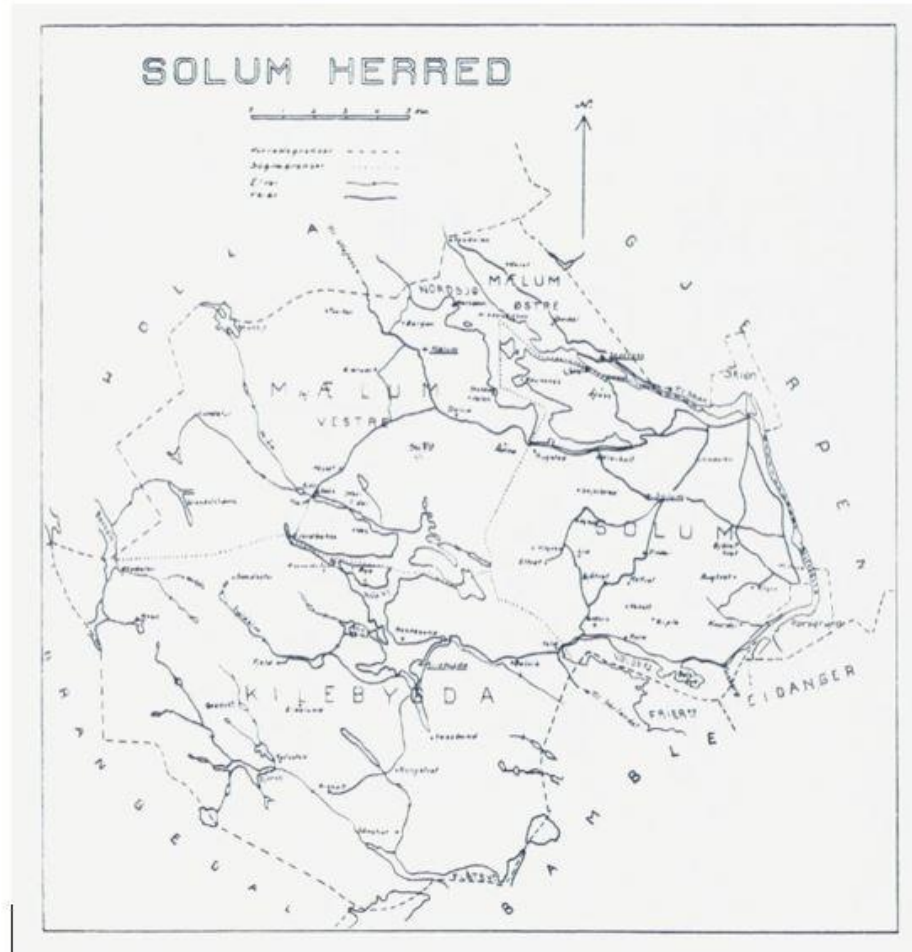

Foto: Morten Heiselberg, Billedsamlingen, UiB

Trykkplate M1

[illegible][illegible]

ca þal með rettri. En gerete malger um þat þeirra mánna er þær
scou þarð þar. En et þær yld hda þy er echein nu tals þa scolo þer
þ ysa at þer munot her hafa gagi r goda luti. at r hys. fagnad. þar
scolo meðan meq her. þesom heimi. i humin rikuf yst er yer faro
hedan o þyda hofe. En et lánr hothingar. i adru. mæn yla agi þar
na yd theu sem er beki nu þyrr. ydr taldo þa yil þar drocten os
boria þyrr þ. bede með mán dauda r uarar r ufarin. hy þrni
er do er al þes at yer þrni þ at yer tengum oll þau mein at
syndu þar. En þa q er egi yil drar. i bota yd gud her. þ. þal þola þy
rur þ. helyst quol i odrá ham. Nu goder þyrr. idræ þara misgum
ga meðan yer mego r gud ler os fresta her at yerat. ydú dñil
boti r kennimanna lerdomr. þyrr þyrr þar drocten. melta hali
þau od oll þyrr lare þyrru hñu. þar lero a bea. tidan þa sem
þar hofdu o þs muni hals. Nu gerð þ goder brodr. er ydr þy
riar þal at drar þal at er þer hald misgum i hofu syndu r þyrr
daglegu syndum með a ho kenni mánna. i bund ydr þa al humin rikuf
yftar. þar er ut r hos utan enda. þar er gladi r gaman með guði h
olsum. hofum. enarda. a þin helga. at er os kof. þi með sinu blo
de fra nauð r dauda. r helyst aldir os yil granna hafa með sem si
mun englu i humin riku.

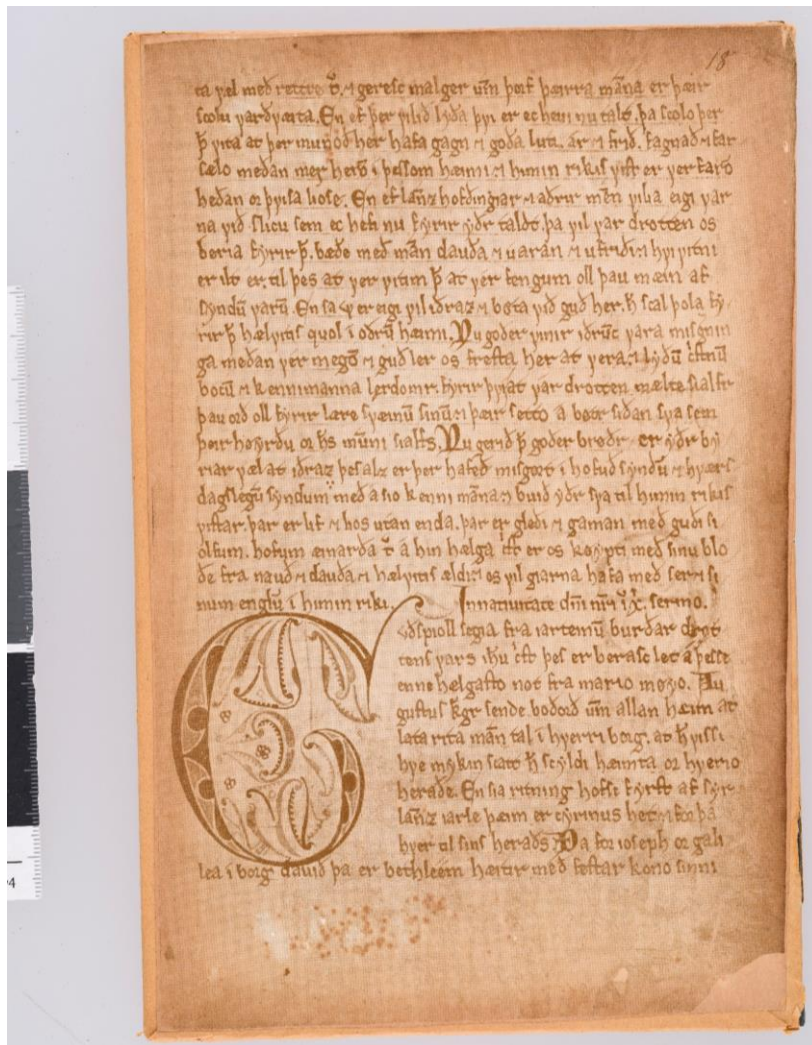
Innauuacate dñi nri. 12. sermo.

þ. þioll legia fra rartem. burdar. dñe
tent þar. i þu. et þer er berate. leo a þette
enne helgatto. nos fra mario mozo. Nu
gustuf. egr. lende. bodod. um allan heim at
lata rita mán tal i þyrr. borg. at þ. yst
þye. mskun. tate. þ. seylu. hamta. o þyrr
herade. En þa ritung. hofe. þyrr. at þyrr
lání. rarle. þam. er. egrinus. þer. ita. þa
þyer. al. sint. herads. þa. a. for. ioseph. o. gal
lea i borg. dauid. þa. er. bethleem. þer. med. festar. kono. sinni

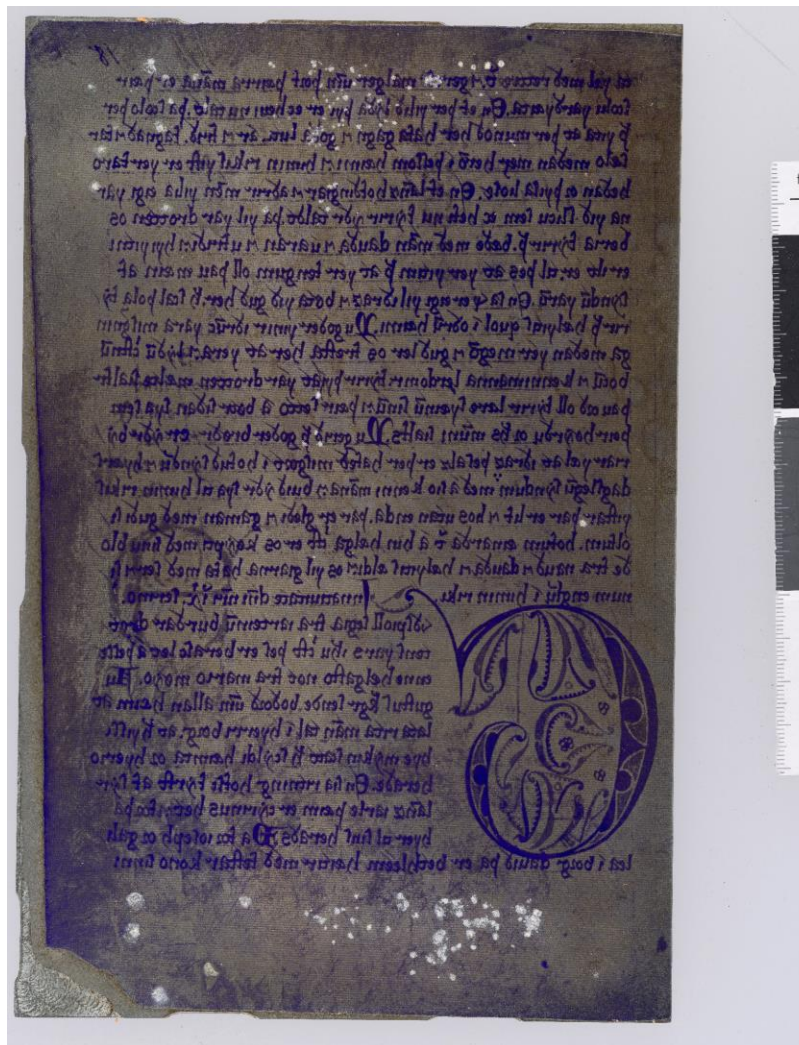

Trygve Knudsen (ed.), *Gammelnorsk Homiliebok: etter AM 619 4to*
Selskapet til utgivelse av gamle norske håndskrifter: Oslo. 1952.

Innhold

Fotoer: Morten Heiselberg, Billedsamlingen, UiB

Trykkplate H44 (AM 619 4to, 18r)

- 233 plater
- Gammelnorsk Homiliebok fra ca. 1200-1225 i 100 plater
- Oslos bylov fra ca. 1300-1450 i 77 plater
- 51 plater viser middelalder-diplomer i et tidsrom fra 1225 til 1383
- kart over Solum Herred
- Lut-brev fra 1804 laget til 17. mai
- to gradualer
- plan over et skip

Metadata

a) **Plateinformasjon:**

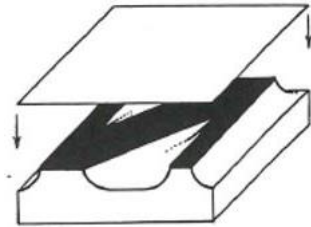
- Plate-ID
- Materialitetsaspekter
(dimensjoner, vekt, tilstand,
metalltype, treblokk)
- Produsent
- Produksjonsår
- Type/platekategori

b) **Originalobjekt-informasjon:**

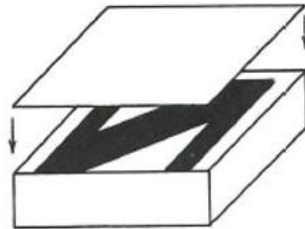
- Objekt-type
- Hyllemerking
- Produksjonsår
- Innholdsinformasjon
- Lenke til nettutgivelse

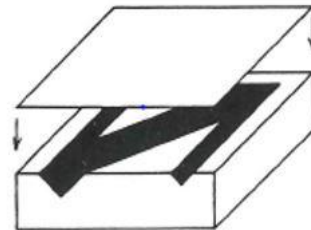
Trykkmetoder

Høytrykk

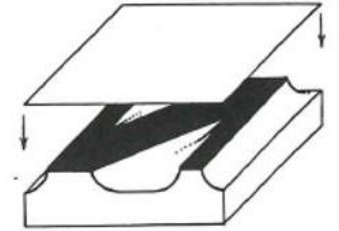

Plantrykk

Dyptrykk

Trykkmetoder

- Alle plater viser høytrykksmetoder
- Hoveddelen av samlinga: Motiver ble overført til metallplater ved hjelp av en fotomekanisk rasterprosess (*autoklisjé* eller *rasterklisjé*); halvtone

Trykkplate D20 (DN 1:90)

Trykkmetoder

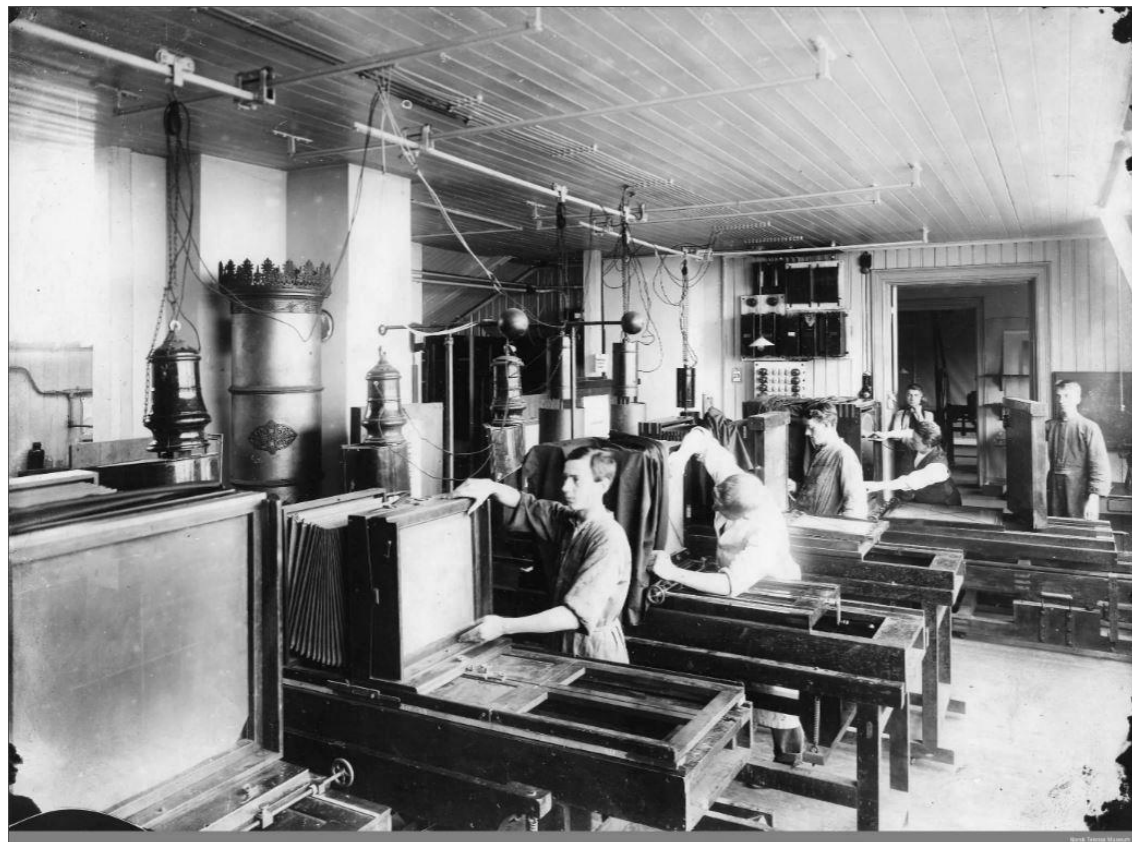
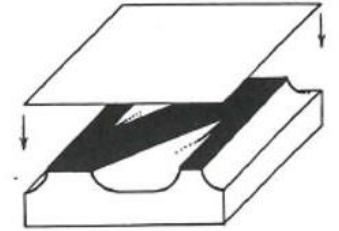

Foto: Norsk Teknisk Museum Produksjon ved klisjé-anstalten Wilh. Scheel & Co, Akersgaten 7, omkring 1901-1910

Trykkmetoder

Trykkplate M3

- To plater viser i samlinga ble laget som *strekkklisjé* (også høytrykkmetode)
- Trykking i store opplag

Plater i samlinga

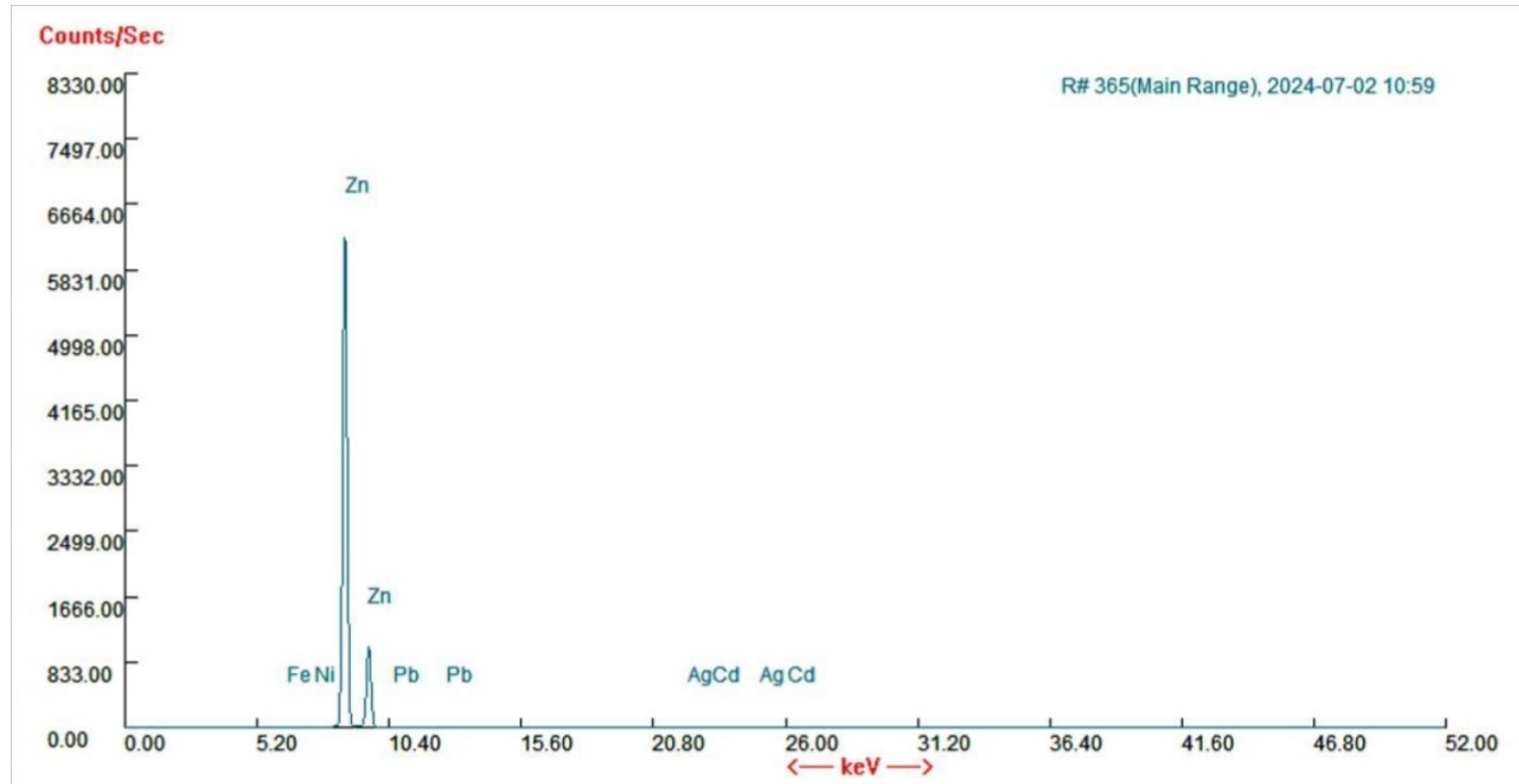

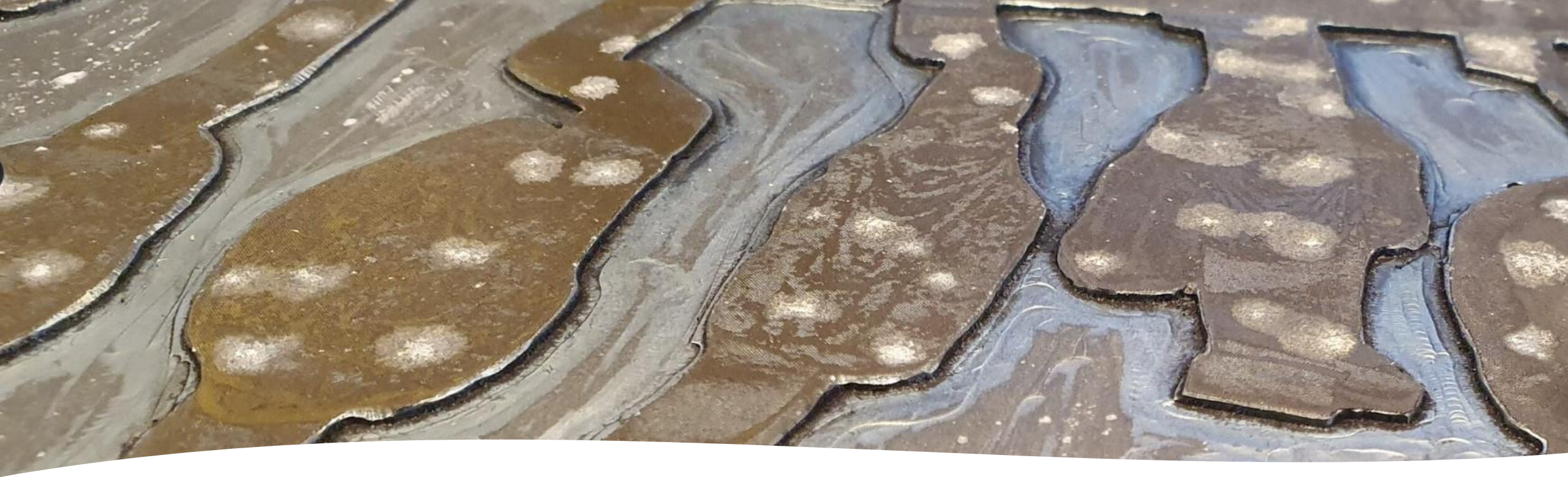
- 56 av platene er montert på treblokker
- Platene varierer betydelig i størrelse og vekt
 - minste platen:
10 x 6,1 x 2,1 cm;
136 gram
 - største platen:
35,5 x 28,6 x 2,1 cm;
2 250 gram

Materialitet

- røntgenfluorescens (XRF) spektroskopi
 - ikke-destruktiv teknikk
 - måler det elementære sammensetningen av materialer (elementidentifikasjon)
- 12 prøver

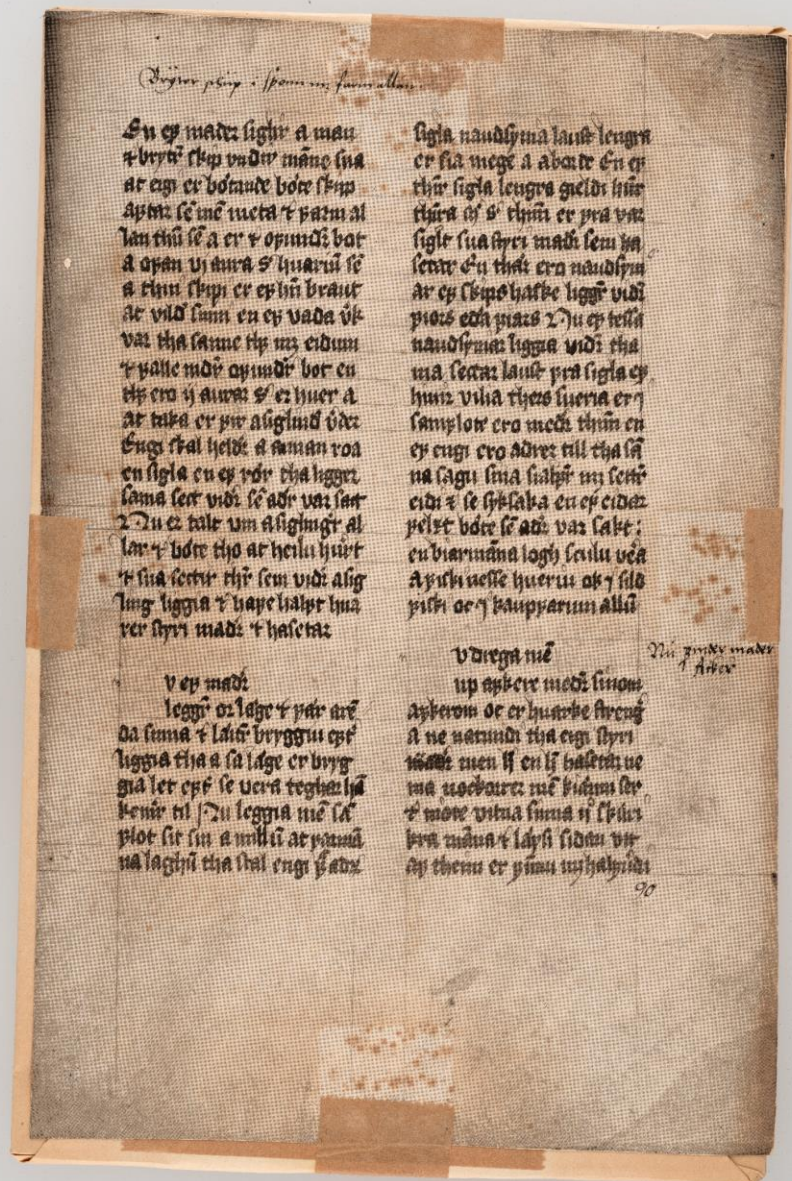
Analyse: Odd Erlend Lundsbakken, UM

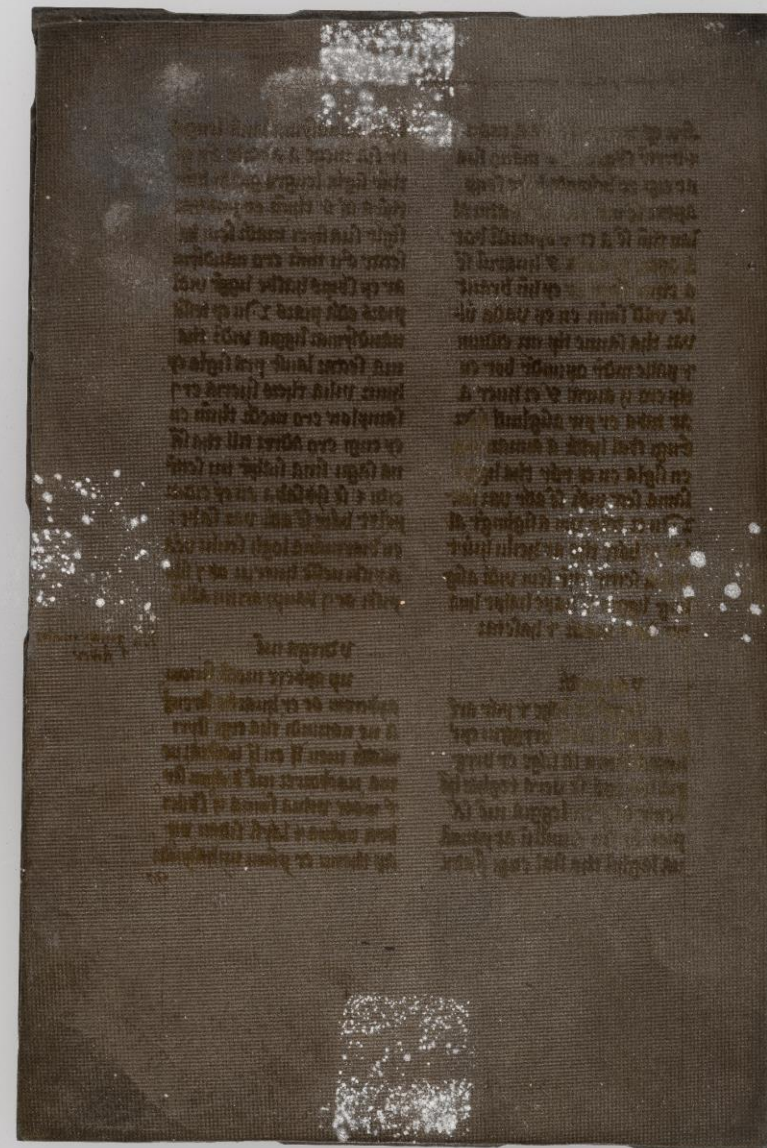
Korrosjon på D33 (DN 1:69)

- Sink har en grovere overflate
 - kompliserer fjerning av overskytende blekk etter trykking
- Restblekk: synlig på alle platene, inkludert kantene på treblokkene
- Mange plater viser pulveraktig hvit korrosjon

RD 101 v4

Fotoer: Morten Heiselberg, Billedsamlingen, UiB

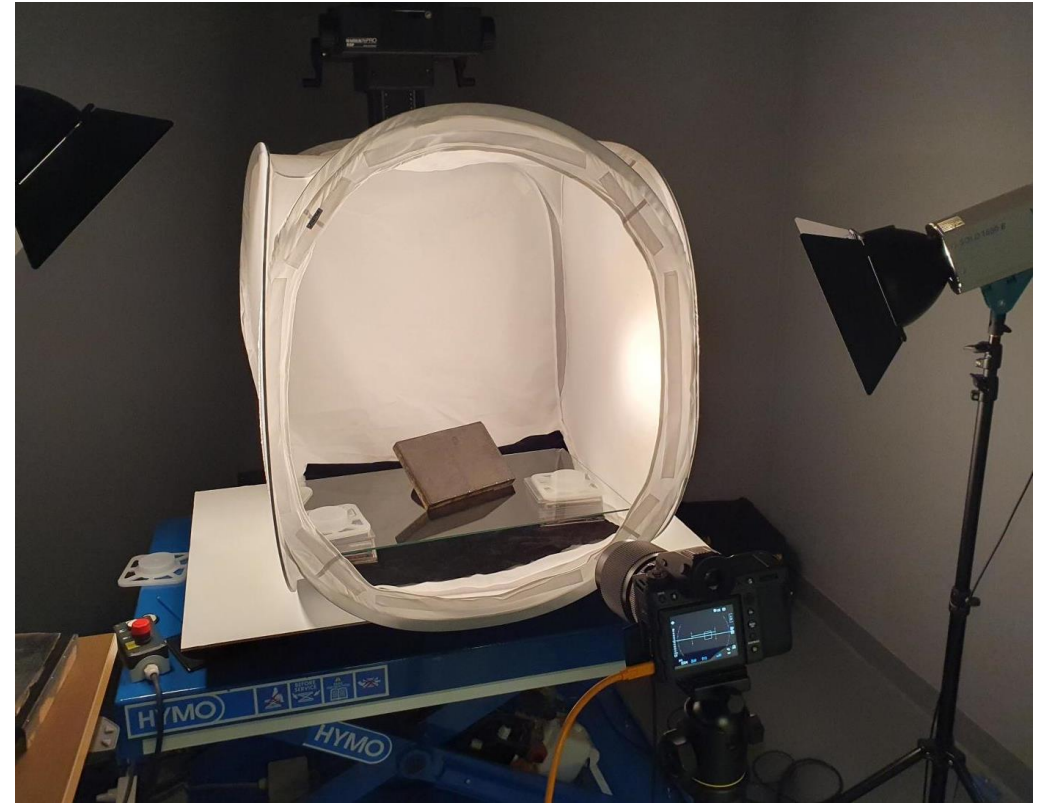
RD 101 v4

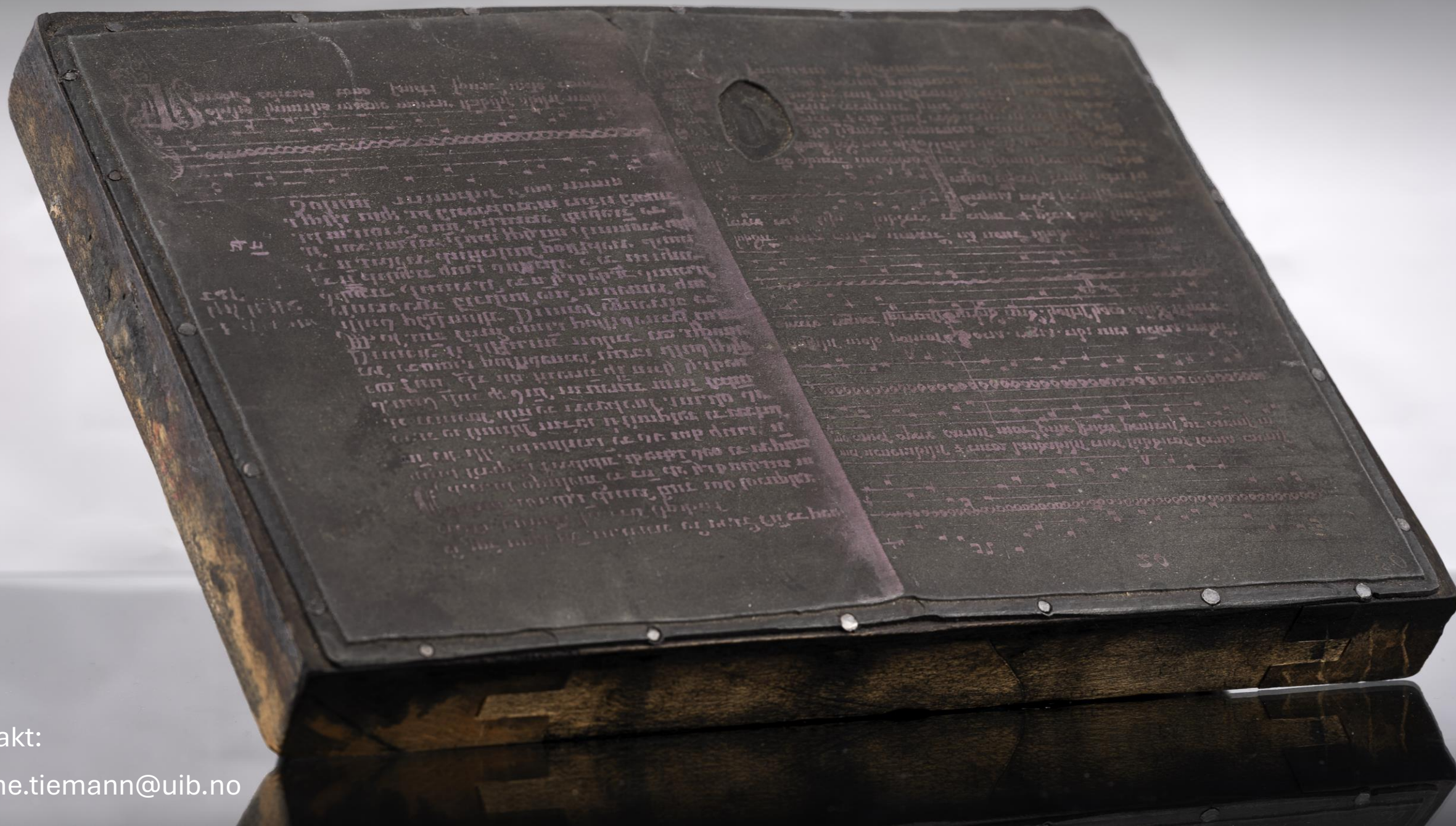
Korrosjon på L12 (AM 305 fol, 90r)

Digitalisering og arkivering

- Digitalisering: avfotografering av trykkplatene
- Arkivering av platene: ompakking i syrefrie bokser
- Registrering i ASTA
- Planlagt: publisering på marcus.uib.no

Kontakt:
juliane.tiemann@uib.no